

*La Nación y los Estados en el
federalismo norteamericano.
La interpretación judicial de
las subvenciones federales.*

Antoni
Monreal
Ferrer

Ed. Promociones y Publicaciones Universitarias,
Barcelona, 1990.

O libro de A. Monreal Ferrer véñse sumar ós xa numerosos estudos cos que no Estado español contamos sobre as experiencias de repartición e organización territorial do poder noutros Estados compostos, tanto europeos (os libros de E. Argullol Murgadas ou Giannini sobre o sistema rexional italiano ou o ilustrativo traballo de E. Alberti Rovira sobre o sistema federal alemán) coma o norteamericano que constitúe o obxecto do estudo que imos comentar.

Esta clase de estudos teñen, para o estudioso do sistema de autonomías territoriais do Estado español, un duplo interese:

■ En primeiro lugar, **o verdadeiro coñecemento destoutros sistemas de organización territorial**: o traballo de Monreal Ferrer, por medio dunha exposición sinxela e rigorosa, permítelle ó lector coñecer e comprende-las liñas mestras do

federalismo norteamericano a través do estudio do conxunto de relacións que por mor das subvencións federais, se establecen entre a Federación –basicamente o Congreso– e os Estados federados. Un coñecemento que serve para entender como a interpretación xudicial de determinadas cláusulas constitucionais –da XIV emenda, que permitiu estender ós Estados o *Bill of rights*; da *commerce clause*, que permitiu a ampliación das competencias económicas da federación e mais do *spending power* do Congreso, a través do art. 1.8 da Constitución que autoriza á Cámara para “prover o benestar xeral dos Estados Unidos”– produciu nos EUA, alén de ter feito posible a superación do modelo liberal de Estado mínimo e o *New Deal* roosveltiano, o paso dun federalismo dual ou de separación, baseado na distribución de competencias entre a Federación e os Estados a partir dun cadro de taxado de competencias federais, a un federalismo cooperativo no que o centro de gravidade pasa do sistema de distribución de competencias ó sistema das chamadas en doutrina federalista *intergovernmental relations*, sistema que prima a negociación e a interdependencia entre as autoridades federais, estatais e locais, e no que interveñen diversos factores formais e informais: o sistema de distribución de competencias, a interrelación a tódolos niveis –fiscais, administrativas, etc.– entre as tres instancias de poder territorial e mesmo as interrelacións existentes entre os políticos e os funcionarios dos mesmos. Son precisamente as axudas (*grants*) federais ós estados o principal elemento configurador destas relacións intergubernamentais, de tal xeito que a relación de subvención entre a federación e os estados ofrece un boa perspectiva para estudia-la distribución de funcións entre estes e aquela.

E isto é o que fai Monreal: expondo as clases de subvencións federais, o seu fundamento constitucional e o proceso interpretativo seguido polo Tribunal Supremo na interpretación de cada unha das cláusulas constitucionais que lles dan base e o seu rol no desenvolvemento do federalismo cooperativo norteamericano, para estudar despois a relación subvencional: o condicionamento das subvencións, a través das que se estenderon ós estados os dereitos civís e se executaron políticas deseñadas a nivel federal, en materia de competencia estatal, alleas en principio ó fin procurado directamente polas subvencións; a súa aprobación por unha lei do Congreso, a súa administración por departamentos ou

axencias federais¹ baixo o control do Congreso; e, finalmente, os efectos que sobre a autonomía dos estados teñen as subvencións federais.

■ En segundo lugar, **o estudio das experiencias estranxeiras ofrécelle ó estudioso do sistema español** –coas cautelas precisas e sen pretender aplicar irreflexivamente solucións que deben o seu éxito ás peculiaridades históricas, constitucionais e mesmo ideolóxicas, neste caso dos EUA–, a posibilidade de contrastar técnicas, cara á súa utilización no sistema autonómico da CE de 1978: neste punto, o autor ofrécenos un detido estudio, en primeiro lugar, do fundamento e contido do *spending power* do Congreso e mais, o que ó meu xuízo pode ser máis interesante, das diferentes fases e momentos da relación subvencional entre a federación e os estados: é rechamante, nesta materia, o tratamento que se fai da regulación das subvencións –teñen que se aprobar por lei do Congreso, o que garante a participación dos estados no propio deseño dos programas de axuda, asegurando a súa eficacia e pondo de manifesto unha das máis graves carencias do sistema español de distribución territorial do poder: a participación dos entes subcentrais nas institucións centrais do Estado–, o seu condicionamento –concibido nuns termos ben máis amplos do que a xurisprudencia do Tribunal Constitucional español permite, por máis que se dubidase en sentencias recentes²– e, finalmente, os poderes de sanción dos departamentos e axencias estatais administradoras dos programas.

En conclusión, o libro de Monreal Ferrer constitúe todo un exemplo de exposición clara e sistemática do moderno sistema federal cooperativo nos EUA, estudado a través das subvencións federais ós estados, acompañado dun completo índice bibliográfico e de sentencias dos TS dos EUA, que patentiza a seriedade do estudio e o interese que nos lectores galegos e españois de seguro ha esperar.

Carlos I. Aymerich Cano

¹ Administración que non é aquí sinónimo de execución, senón desenvolvemento da lei aprobatoria do Congreso por medio de disposicións administrativas. Do mesmo xeito, as axencias federais son unidades que, dentro do Executivo federal, atenden a fins máis específicos cós dos Departamentos, equivalentes ós nosos Ministerios.

² Vid. a STC 13/1992 e o comentario que da mesma fixen no número anterior desta mesma revista.